

با پدیده‌های جالب

زمین‌شناسی

ایران آشنا

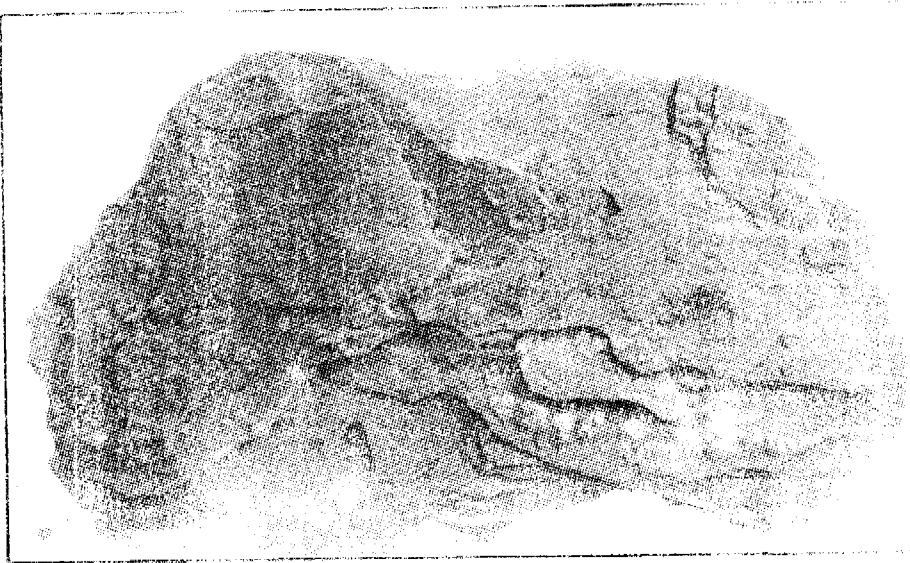
شویم

۱- رسوبگذاری در روی آب

شنیدن یا خواندن کلمه رسوب سریعاً در ذهن ما ته‌نشین شدن مواد در کف محیط‌های رسوبی را تداعی می‌کند، و به یاد رسوبات بستر دریاها و دریاچه‌ها و رودها و ... حتی دیواره سماور منزل خود می‌افتیم!

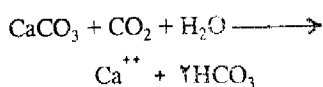
بله، رسوبات در کف حوضه‌ها تشکیل می‌شوند. ولی جالب است بدانیم که ممکن است رسوب در روی آب هم تشکیل شود، یا حداقل قسمتی از عمر خود را بصورت لایه‌ای کاملاً سنگی در روی آب بگذراند.

چنین پدیده نادری را می‌توان در غار روستای «همه‌کسی» اطراف همدان مشاهده کرد. این روستا در ۲۵ کیلومتری جاده قهاوند از نقاط جاده اصلی همدان تهران قرار دارد.

در جنوب و غرب روستا تشکیلات آهکی و چشمه‌های متعدد دیده می‌شود. در اطراف روستا دهانه‌های غارهای کوچک و بزرگ فراوان به چشم می‌خورد، که عبور بیش از چند

متر در آنها امکان‌پذیر نیست. دهانه اصلی این غارها در فاصله تقریباً یک کیلومتری روستا و در سمت جنوب غربی در قسمتی فرورفته از زمین نمایان است. دهانه ورودی تنگ است و عبور از آن فقط به حالت درازکش میسر است. پس از مسافتی کوتاه به قسمتهای وسیع غار

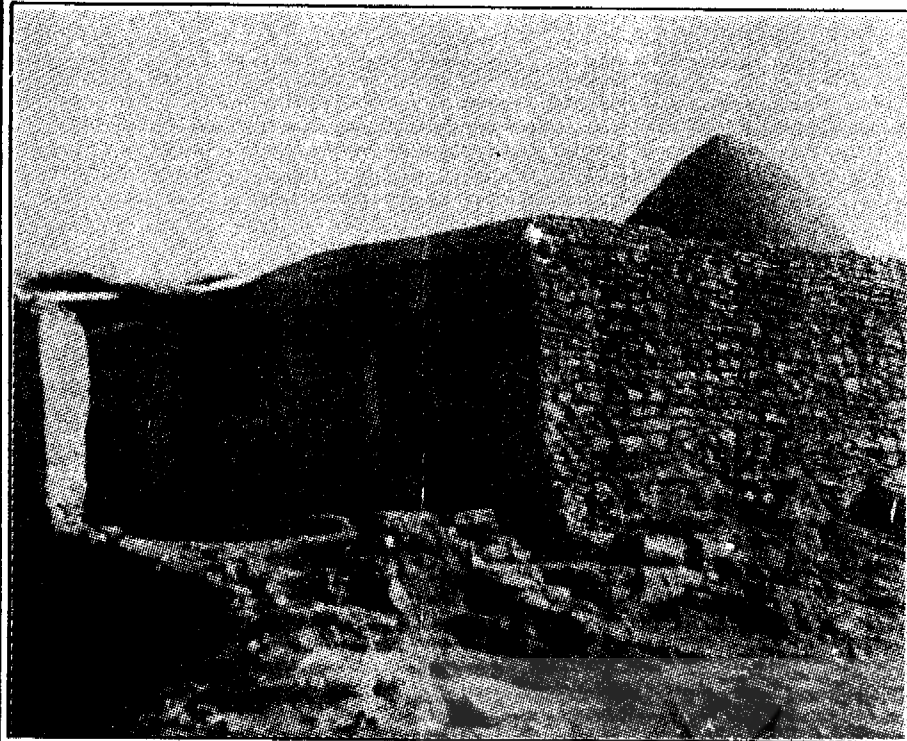
می‌رسیم. بعضی از راهروها به آسانی و بعضی به سختی قابل عبور هستند. در قسمت انتهایی یکی از راهروهای کم عرض و کم ارتفاع به محیط نسبتاً بازی می‌رسیم که در قسمتهایی از آن حوضچه‌های پر آبی در فضای ساکت غار بدون کوچکترین حرکتی قرار دارند. در روی آب این حوضچه‌ها لایه‌های کربنات کلسیم به ضخامت یک تا دو میلی‌متر بصورت نسبتاً سخت و شکننده قرار دارد (شبهه یخ بستن آب حوض‌ها و استخرها در زمستان). این رسوبات پس از تشکیل شدن هر چند یک بار، بر اثر سنگین شدن یا لرزشهای زمین یا ریزش مناطق مختلف غار به آرامی و با سطحی نسبتاً بزرگ به ته حوضچه ته‌نشین می‌شوند و عاقبت،

سنگیایی در زیر آب حوضه‌ها تشکیل می‌شوند که از لایه‌های نازک روی هم بوجود آمده‌اند. نمونه‌ای از این سنگها را در عکس مشاهده می‌کنید. علت این نوع رسوبگذاری به حد اشباع رسیدن آب حوضچه‌ها از محلول بی‌کربنات کلسیم است. این آبها چون دارای مقداری CO_2 هستند، اسیدی می‌باشند و می‌توانند مقدار بیشتری در حدود ۲ گرم در لیتر کربنات کلسیم را در خود نگهدارند.

را در خود نگهدارند.

استثنائی فراهم می‌آید.

۲ - بابا گُر گُر

در ۲۰ کیلومتری شمال شرقی قروه کردستان روستائی به نام بابا گُر گُر وجود دارد. در کنار روستا زیارتکده ایست که بر بالای صخره‌ای کوتاه قرار دارد. و در نزدیکی صخره استخری دایره‌ای شکل با آب قرمز جوشان. از شکافها و درزهای صخره صدای بلند گُر گُر به گوش می‌رسد. در بین این سوراخها و دهانه‌ها دهانه‌ایست که بیشتر مورد توجه می‌باشد و اهالی منطقه در مواقع زیارت شیئی مانند سکه را در این دهانه می‌اندازند و دهانه را با پارچه‌ای محکم می‌بندند. پس از چند دقیقه دهانه سوراخ را ناگهانی باز می‌کنند. که معمولاً در این موقع سکه مذکور یا گشاه اشیائی که قبلاً توسط دیگران در دهانه انداخته شده به بیرون پرتاب می‌شود که در این مورد اهالی آن نواحی اعتقادات به خصوصی دارند. صدای گُر گُر در سانس‌های موجود در صخره، پرتاب اشیاء از دهانه و چشمه جوشان در این منطقه از عوارض آتشفشانی

خارج شده و صدای گُر گُر را در این قسمتها ایجاد کند.

پرتاب اشیاء از دهانه به علت آنست که چون دهانه مدتی با پارچه بسته شده گازهای آتشفشانی در درون دهانه جمع شده و فشار گاز در زیر بحدی می‌رسد که با برداشتن یکباره مانع از جلوی دهانه گازهای موجود در هنگام خروج قادرند شیئی را در مسیر خود به بیرون پرتاب نمایند.

استخری طبیعی شم چشمه جوشان آب معدنی می‌باشد که به علت CO_2 حالت جوشش و به علت بی‌کربنات کلسیم همراه مقداری آهن قوی رنگ به نظر می‌رسد.

محسوب می‌شوند زیرا این روستا بر روی نواری آتشفشانی سه‌سند - بزمان قرار دارد و مخروط کوتاه یک آتشفشان به خوبی در شمال روستا قابل مشاهده است.

صخره‌ایکه زیارتکده بر روی آن قرار دارد. از جنس تراورتن است و حاکی از فعالیت یک چشمه آب معدنی در این نقطه می‌باشد. ولی مرتفع شدن صخره و یا تغییر مسیر جریان آب زیرزمینی سبب شده که سه امروزه دیگر آبهای آشک‌دار صورت چشمه در محل صخره ظاهر نشوند. بلکه فقط گازهای آتشفشانی که عمدتاً CO_2 می‌باشند از تجمع از شکافها و درزها با فشارند

احمد حسینی منطقه ۱۵
دبیرستان شهید خدائی

